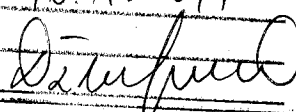

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
OSNOVNI SUD U SREBRENICI
Broj: 82 0 P 012368 16 P 4
Datum: 20.10.2017. godine

Advokatsko društvo "ADEMOVIĆ, NOŽICA I PARTNERI" d.o.o., Sarajevo Ul. Maršala Tita br. 50/IV	
Datum prijema:	16.11.2017
Broj protokola:	
Potpis:	

OSNOVNI SUD U SREBRENICI, sudija Sead Alić, u pravnoj stvari tužioca: Amine Ahmetović, Emina Alić, Lejle Avdić, Ajle Avdić, Adise Bećirović, Džana Begić, Lejle Dedić, Selme Dedić, Hamdan Ali Saida, Amre Hasanović, Bekira Hasanović, Harisa Hasaović, Erne Hesejnović, Muamera Husejnović, Muhameda Ibrahimović, Aldina Mehić, Abida Mehmedović, Hamida Mehmedović, Selme Mehmedović, Edvina Muharemović, Ajle Mujčinović, Amele Muminović, Elvedina Muratović, Mirsada Mustafić, Kemala Omerović, Maide Omerović, Emira Omerović, Halida Omerović, Amine Orlović, Muaza Orlović, Samira Ramić, Rame Sulejmanović, Berisa Sušić, svi zastupani po punomoćniku Nedimu Ademoviću advokatu iz Sarajeva, protiv tužene OŠ „Petar Kočić“ iz Kravica, zastupane po advokatu Danilu Mrkaljeviću iz Srebrenica, te umješaća Ministarstvo prosvjete i kulture Vlade Republike Srpske, zastupane po zakonskom zastupniku Pravobranilaštvu RS, Sjedište zamjenika Vlasenica, radi utvrđivanja diskriminacije iz oblasti obrazovanja, nakon zaključene glavne rasprave 20.09.2017.godine u prisustvu punomoćnika tužitelja Nedima Ademovića, advokata iz Sarajeva i tužene advokata Mrkaljević Danila i zastupnika po zakonu umješaća, Nikole Milća zamjenika u Pravobranilaštvu RS sa sjedištem u Vlasenici, donio je dana 20.10.2017. godine sljedeću:

PRESUDU

USVAJA SE u cjelosti tužbeni zahtjev tužitelja koji glasi:

„Utvrdjuje se da je tužena diskriminirala tužitelje na etničkoj i jezičkoj osnovi u smislu člana 2. i člana 3. stav 1. Zakona o zabrani diskriminacije u BiH tako što im je uskratila jednako pravo u odnosu na djecu srpske nacionalnosti u vezi sa pravom na obrazovanje na maternjem bosanskom jeziku, a koja proizlaze iz člana 1. i 3. stav 1., člana 6. i 7, člana 34. stav 2., člana 35. i 36. Okvirnog zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju u BiH („Službeni glasnik BiH“ broj 18/03), te člana 7. stav 1.j), člana 9, 11. stav 2. i člana 12. st. 1 – 3. Zakon o osnovnom vaspitanju i obrazovanju („Službeni glasnik RS“ broj 74/08, 71/09, 104/11 i 33/14), i to:

- pravo da svoj maternji jezik nazovu „bosanski jezik;
- pravo da se u procesu obrazovanja koriste nastavnim udžbenicima na bosanskom jeziku;
- pravo da koriste svoj maternji bosanski jezik u procesu obrazovanja u pisanoj i verbalnoj formi;
- pravo na ravnopravnu upotrebu latiničnog pisma na osnovu ravnopravne upotrebe latiničnih udžbenika u nastavnom planu i programu, te ravnopravne upotrebe latiničnog pisma u ostalim aspektima procesa obrazovanja.

Nalaže se tuženoj da preduzme aktivnosti u cilju eliminacije diskriminacije u smislu da omogući tužiteljima obrazovni sistem na maternjem bosanskom jeziku u okviru redovnog nastavnog

plana i programa, te da im omogući udžbenike na bosanskom jeziku i latiničnom pismu, sa sadržajem koji će očuvati kulturni i nacionalni identitet, jezik i vjeroispovijest tužitelja, te razvijati svijest o vlastitom identitetu.

Do dana pripreme, zvaničnog odobravanja, štampanja i puštanja u upotrebu adekvatnih nastavnih udžbenika za osnovno obrazovanje na bosanskom jeziku i latiničnom pismu kao što je opisano u prethodnom stavu, tužena je dužna da omogući tužiteljima korištenje zvaničnih udžbenika na bosanskom jeziku za predmete osnovnog obrazovanja iz Nastavnog plana i programa Tuzlanskog kantona, Federacija Bosna i Hercegovina.

Ova Presuda, u integralnoj formi, biće objavljena u dnevnim novinama „Glasu Srpske“ i „Dnevnom avazu“ u roku od 30 dana od dana pravosnažnosti.

Tužena je dužna naknaditi troškove spora u iznosu 3.744,00 KM, a sve u roku od 15 dana, pod prijetnjom prinudnog izvršenja.“

O b r a z l o ž e n j e

Tužbom podnesenom dana 05.09.2013.godine, koja je zaprimljena kod ovog suda dana 06.09.2013.godine, uređenom po nalogu suda podneskom od 01.07.2015.godine, te preciziranim tužbenim zahtjevom na ročištu od 14.06.2017.godine, tužioci su tražili kao u izreci presude.U tužbi i tokom postupka navode da su tužitelji bili upisani od 1 do 5 razreda u Područnu školu „Petar Kočić“ koja pripada mjesnoj zajednici Konjević Polje, roditelji tužitelja su raseljene osobe koje su se nakon oružanih sukoba u BiH vratili u prijeratna naslja, te da je svim tužiteljima maternji jezik Bosanski. Dalje se u tužbi ističe da tužitelji podliježu nastavnom planu i programu za osnovnu školu koji donosi Ministar prosvjete i kulture i RS a na osnovu kojeg je donijet i raspored nastave koji se primjenjivao od 09.12.2013.godine kao i raspored nastave koji se primjenjivao do tog datuma uključuje inter alije predmet Srpski jezik. Pored toga navodi da su svi obavezni udžbenici za osnovnu školu za školsku 2013 i 2014 godinu, a koje je odobrilo Ministarstvo prosvjete i kulture RS napisan na srpskom jeziku i ćiriličnim pismom, te da u RS ne postoji niti jedan udžbenik za bosanski jezik a niti postoje udžbenici napisani na bosanskom jeziku, kao i da su ti udžbenici šta više,ne samo sa gledišta jezika, već i sadržajno neprihvatljivi za pluralno, multietničko društvo, da je sveukupno vrijeme dosadašnjeg školovanja OŠ „Petar Kočić“ u đačkim knjižicama falsifikovala činjenice na način da je tužiteljima upisala ocjenu iz „Bosanskog jezika“ a da je kroz nastavni plan i program učen i izučavan isključivo jedino „Srpski jezik“, a što proizilazi iz Nastavnog plana i programa za osnovnu školu tužene. Takođe se navodi i da je dana 16.12.2013.godine direktor škole obavjestio Minisarstvo prosvjete i kulture RS da će od 09.12.2013.godine „organizovati časove, razike sadržaja iz nastavnih predmeta, poznavanje prirode i društva i maternjeg jezika u razrednoj nastavi, za sve učenike koji to žele u područnoj školi Konjević Polje“, te da na osnovu rasporeda časova od 09.12.2013.godine učenici pored srpskog jezika imaju i dopunsku nastavu od jednog časa sedmično iz maternjeg jezika.

U tužbi se ističe i to da tužitelji ne pohađaju nastavu jer istu bojkotuju, s obzirom da zajedno sa roditeljima smatraju da je predmetni nastavni plan i program diskriminacijske prirode, kakva situacija je bila i u vrijeme podnošenja tužbe.Tužitelji nadalje ističu da su Bošnjačka djeca, učenici i njihovi roditelji stavljeni u nepovoljniji položaj u odnosu na srpsku djecu i njihove

roditelje kada je u pitanju pravo na obrazovanje jer Ministarstvo obrazovanja i kulture RS ne štampa udžbenik „bosanski jezik“ niti štampa udžbenike na bosanskom jeziku, niti ih štampa na latinici.

Pored svega navedenog tužitelji u toku postupka ističu i to da se konkretni slučaj ne tiče diskriminatornih propisa, već da se predmetni slučaj odnosi na postupanje izvršnih organa RS tj tužene škole. Takođe se ističe da privremeni sporazum o zadovoljavanju posebnih potreba i prava djece povratnika od 05.03.2002.godine nije nikad stavljen van snage, a da bi se prava iz ovog sporazuma mogla definisati kao mjere pozitivne diskriminacije u smislu odredbe člana 9. Zakona o zabrani diskriminacije u BiH kao i to da sve dok nadležni upravni organi u BiH i RS ne provedu ustavne zakonske norme koje se tiču oblika, sistema, organizacije i standarda pluralnog obrazovanja, tužiocu smatraju daje jedan od načina prevazilaženja svih problema izučavanje tzv. nacionalne grupe predmeta, a da je to prema mišljenju tužilaca u situaciji kada ne postoje udžbenici na bosanskom jeziku apsolutno neophodno, te da bi uskraćivanje prava iz navedenog sporazuma značilo stavljanje u nepovoljniji položaj bošnjačkih učenika i njihovih roditelja. U završnom izlaganju smatrajući dokazanost osnovanost tužbenog zakona tužitelji predlažu da sud usvoji u cijelosti tužbeni zahtjev onako kako je to navedeno u izreci presude uz zahtjev za naknadu troškova.

U odgovoru na tužbu tuženi ističe prigovor stvarne nadležnosti ovoga suda, neurednost tužbe, neblagovremenost, odnosno da je ista podnesena protokom zakonskog roka, prigovor aktivne i pasivne legitimacije, te smatra da se u ovoj pravnoj stvari radi o presuđenoj stvari (res iudicata). Nadalje, tužena ističe da se nastava u RS odvija u skladu sa zakonskim i podzakonskim aktima, da zakonskim propisima ni entiteta ni BiH nije propisana obaveza uvođenja nacionalne grupe predmeta. Tužena dalje navodi da je presudom Ustavnog suda broj U-26/13 od 10.04.2015.godine utvrđeno da su Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitanju i Zakon o srednjem obrazovanju RS, kao i zakoni kantona u FBiH, u skladu sa Ustavom BiH, članom 14. Evropske Konvencije u vezi sa odredbama člana 2. Protokola br. 1 uz Evropsku Konvenciju, te članom 1. Protokola br.12 uz Evropsku konvenciju, odnosno da navedenim zakonskim propisima nije propisana diskriminacija niti jednim članom, po bilo kom osnovu, te da tužitelji kao državljani BiH mogu pohađati nastavu koja se organizuje u skladu sa nastavnim planom i programom entiteta, te da je nastavni plan i program usklađen sa važećim propisima koji regulišu datu oblast. Nadalje, tužena ističe da u školama svi nastavnici i učenici mogu pisati i usmeno se izražavati odnosno koristiti bilo koji od jezika konstitutivnih naroda, te da sva tri konstitutivna naroda mogu slušati i razumjeti materiju iz bilo kog predmeta i odgovarati na svom jeziku, i to bez prevoda budući da ga svi razumiju. Tužena ističe i da izmjena nastavnog plana i programa ne spada u domen sudske vlasti, te da uvođenje nacionalne grupe predmeta nije propisano niti jednim zakonskim ili podzakonskim aktom i da uvođenje nacionalne grupe predmeta dovodi do direktne segregacije među djecom.

Podneskom od 14.08.2017.godine Ministarstvo prosvjete i kulture Vlade Republike Srpske je putem svog zakonskog zastupnika Pravobranilaštva RS sjedište zamjenika u Vlasenici zatražilo da mu sud dozvoli mješanje u parnicu na strani tužene osnovne škole. Nakon što se stranke nisu protivile, te utvrdivši da postoje zakonski osnovi za to, sud je dana 04.09.2017.godine donio rješenje kojim je usvojio zahtjev Ministarstva, te je isto putem svog zakonskog zastupnika u

daljem postupku učestovalo kao umještač na strani tužene. Tokom postupka je isticalo da osporava tužbeni zahtjev iz svih razloga koje je navela tužena škola i posebno je isticano da se ovdje radi o presuđenoj stvari jer je pred Osnovnim sudom u Banja Luci vođen parnični postupak istih tužitelja sa istim tužbenim zahtjevom protiv Ministarstva prosvjete i kulture Vlade Republike Srpske, u kojem postupku je tužbeni zahtjev tužilaca pravosnažno odbijen.

U dokaznom postupku izvedeni su sljedeći dokazi:

- Kopije izvoda iz matične knjige rođenih za sve tužitelje;
- Kopije đačkih knjižica tužitelja koji su upisani od 2. do 5. razreda;
- Raspored časova tužene od 09.12.2013. godine;
- Obavještenje Osnovne škole „Petar Kočić“ broj 175/13 od 06.12.2013. godine;
- Izbor iz publikacije Zavoda za statistiku BiH Etnička obilježja stanovništva - rezultati za republiku i po opštinama 1991, Statistički bilten 233.
- Nastavni plan i program za prvi razred, nastavni plan i program za drugi razred, nastavni plan i program za treći razred, nastavni plan i program za četvrti razred i nastavni plan i program za peti razred.
- Odgovor na inicijativu Republičkog pedagoškog zavoda, broj 07/2.01/032-614-323/4, od 12.08.2014. godine, na okolnost da se „jezik srpskog naroda“ u Republici Srpskoj u upotrebi zove „Srpski jezik“, kao i da ne postoji „bosanski jezik“;
- Akt Republičkog pedagoškog zavoda „Eksterno vrednovanje postignuća učenika 9. razreda iz srpskog jezika i matematike, školske 2013/14. godine“, broj 07/2.01/01-614-212/14, od 14.04.2014. godine, na okolnost da se „jezik srpskog naroda“ u Republici Srpskoj u upotrebi zove „Srpski jezik“;
- Spisak predmeta i udžbenika za školsku godinu 2013/14, na okolnost da se izučava samo „srpski jezik“ u osnovnim školama, sa udžbenicima na srpskom jeziku i ćirilici;
- Spisak predmeta i udžbenika za školsku godinu 2015/16, na okolnost da se izučava samo „srpski jezik“ u osnovnim školama, sa udžbenicima na srpskom jeziku i ćirilici;
- Plan provedbe privremenog sporazuma o zadovoljavanju posebnih potreba i prava djece povratnika iz marta 2002. godine.
- Pozivi okrivljenih roditelja (Ramiz Hasanović, Fadila Muminović, Mumin Muminović, Asim Dedić, Sulejman Baltić, Admir Dedić, Alvir Hasanović, Sejad Muškić, Mersed Alić, Amir Alibašić) na pretres, na okolnost pravljenja pritisaka na roditelje da se ne bore za svoja prava;
- Zahtjev za pristup informacija, od 04.11. 2016. godine;
- Odgovor na zahtjev o pristupu informacijama od 05. 12. 2016. godine;

Saslušani su svjedoci:

- Muhamed Ahmetović, roditelj član Vijeća roditelja OŠ „Petar Kočić“ Kravice, i Muhizin Omerović, roditelj i protagonist događanja od 2012. do današnjeg dana, Konjević Polje bb, Nova Kasaba, na okolnost provođenja diskriminatorne politike kod tuženog, nepostojanja udžbenika na bosanskom jeziku i latiničnom pismu, nemogućnosti korištenja bosanskog jezika i latiničnog pisma u edukativnom procesu, zabrani korištenja naziva „bosanski jezik“;

- Ramiz Hasanović, Konjević Polje bb, Nova Kasaba;
- Alvis Hasanović, Konjević Polje bb, Nova Kasaba;
- Admir Dedić, Pobuđa bb, Nova Kasaba;
- Sejad Muškić, Cerska bb, Nova Kasaba, svi na okolnost pravljenja pritiska da se odustane od borbe za pravo

Ocjenom svih provednih dokaza pojedinačno i u njihovoj međusobnoj vezi u smislu odredaba člana 8. ZPP-a, sud je donio odluku kao u izreci iz slijedećih razloga.

Među parničnim strankama nije sporno a i iz provedenih dokaza nesumnjivo proizilazi da su mladb tužioc bili učenici tužene od I do V razreda, te da su kasnije na svoj zahtjev odnosno zahtjev njihovih roditelja kao zakonskih zastupnika, zatražili ispisnice iz tužene škole a trenutno pohađaju nastavu u terenskom odjeljenju Osnovne škole „Vladislav Skarić“ iz Sarajeva koje se nalazi u Novoj Kasabi.

Prije meritornog rješavanja predmetne stvari sud je prvobitno cjenio istaknute prigovore od strane tužene kako slijedi.

Prigovor presuđene stvari tj. res iudicata koji je isticala tužena i umješač nije osnovan iz slijedećih razloga. Da bi se radilo o presuđenoj stvari potrebno je da postoji subjektivni (istovjetnost stranaka) i objektivni (istovjetnost činjeničnog osnova i zahtjeva) identitet parničnih postupaka tj. ovog postupka i postupka koji je vođen kod Osnovnog suda u Banja Luci, uvidom u presudu Osnovnog suda u Banja Luci broj 71 0 P 184192 14 P od 12.01.2016.godine a koja je potvrđena Presudom Okružnog suda u Banja Luci broj od 24.03.2017.godine i time postala pravosnažna, sud je utvrdio da je kod navedenih sudova vođen parnični postupak istih tužitelja kao i u ovom predmetu, protiv tuženog Ministarstva prosvjete i kulture Vlade Republike Srpske, tužbeni zahtjev je bio identičan tužbenom zahtjevu u ovom predmetu a i činjenični osnov je sličan sa određenim razlikama koje će kasnije biti pojašnjene. Iz navedenog sud je nesumnjivo utvrdio da nije ispunjen jedan od kumulativnih uslova tj. subjektivni(istovjetnost stranaka), jer su stranke u postupku pred sudom u Banja Luci bile tužitelji u ovom predmetu a tuženi Ministarstvo prosvjete i kulture Vlade Republike Srpske, dok je u ovom predmetu tužena Osnovna škola „Petar Kočić“ iz Kravice, dakle ne postoji identitet stranka. Zbog navedenog prigovor presuđene stvari sud cjeni neosnovanim.

Odlučujući o prigovoru mjesne nenadležnosti tužene, sud je utvrdio da je isti neosnovan. Odredbama Zakona o diskriminaciji članom 13. stav 1. propisano je da su za sporove po tužbi iz člana 12. istog zakona (tužbe za utvrđivanje diskriminacije, tužbe za zabranu ili otklanjanje diskriminacije, tužbe za nadoknadu štete) u prvom i drugom stepenu nadležni sudovi opšte mjesne nadležnosti. Odredbama ZPP-a članom 30. stav 1. propisano je da je za suđenje u sporovima protiv Republike Srpske, opština, kao i drugih oblika teritorijalnih organizacija, opšte mjesno nadležan sud na čijem se području nalazi sjedište tužene, pa kako u ovoj pravnoj stvari tužena ima sjedište na području teritorijalne nadležnosti ovog suda, to je ovaj sudu nadležan za odlučivanje u predmetnoj pravnoj stvari.

Pitanje stvarne nadležnosti je pravosnažno riješeno tokom ovog postupka odlukom drugostepenog suda u Bijeljini kojem je određeno da je stvarno nadležan za postupanje u ovoj pravnoj stvari ovaj sud.

Neosnovan je i prigovor tužene o neblagovremenosti podnesene tužbe. Tužitelji u predmetnoj pravnoj stvari traže utvrđivanje diskriminacije, zbog onemogućavanja odvijanja nastave na maternjem jeziku tužitelja, bosanskom jeziku, nepostojanja štampanih obaveznih udžbenika u Republici Srpskoj na bosanskom jeziku i latiničnom pismu, kao i zbog neuvođenja nacionalne grupe predmeta, ističući da su takvim postupanjem tužene dovedeni u neravnopravan položaj, tj. da je tužena povrijedila njihovo pravo na obrazovanje pod jednakim uslovima i pravo na održiv povratak i njegovanje valstitog identiteta. Imajući u vidu da se radi o povredi prava koja kontinuirano traje, to rok za podnošenje tužbe nije ni počeo teći, te kako se prvotuzitelji još uvijek nalaze u istoj pravnoj situaciji irelevantno je što isti više nisu učenici škole „Petar Kočić“, pa je slijedom navedenog tužba u predmetnoj pravnoj stvari blagovremena.

Odlučujući o prigovoru nedostataka aktivne legitimacije, sud je utvrdio da je isti neosnovan. Naime maloljetni tužitelji su državljani Bosne i Hercegovine čiji su roditelji u toku rata bili izbjegli ili raseljeni pa su se vratili u svoje prebivalište, a što je sud utvrdio iz izjava saslušanih svejedoka. Kako tužitelji, shodno odredbama člana 12. stav 1. Okvirnog zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju svoje pravo na obrazovanje ostvaruju u školi u Konjević Polju, to su isti i aktivno legitimisani za podnošenje tužbe u predmetnoj pravnoj stvari.

Prigovor tužene o nedostatku pasivne legitimacije ovaj sud smatra neosnovanim. Imajući u vidu da je u nadležnosti tužene da u skladu sa svojim nadležnostima reguliše obrazovni sistem, a kako tužitelji tvrde da su diskriminisani zbog onemogućavanja odvijanja nastave na maternjem jeziku tužitelja, bosanskom jeziku, te nepostojanja štampanih udžbenika u Republici Srpskoj na bosanskom jeziku i latiničnom pismu, kao i zbog neuvođenja nacionalne grupe predmeta, odnosno kako tužitelji traže utvrđivanje diskriminacije u stvarima, tj. pravima za čije regulisanje je nadležna tužena, to je tužena pasivno legitimisana u predmetnoj pravnoj stvari.

Obzirom da je sve naprijed navedene procesne prigovore sud odbio kao nesonovane, sud se upustio u meritorno rješavanje predmetne stvari pa je donio odluku kao u izreci iz slijedećih razloga.

Predmet spora u ovoj pravnoj stvari jeste zahtjev tužitelja kojim traže utvrđivanje diskriminacije tj. povrede prava na obrazovanje pod jednakim uslovima, i povrede prava na njegovanje vlastitog identiteta, zbog onemogućavanja odvijanja nastave na maternjem jeziku tužitelja, nepostojanja štampanih obaveznih udžbenika u Republici Srpskoj na Bosanskom jeziku i latiničnom pismu kao i zbog neuvođenja nacionalne grupe predmeta.

Prema tome, u konkretnom slučaju, riječ je o tužbi za utvrđivanje diskriminacije i za njeno otklanjanje u smislu odredbi člana 12 stav 1 a) i b) Zakona o zabrani diskriminacije (sl. gl. BiH br.59/09). Diskriminacija predstavlja različito postupanje tj. pravljenje razlika koje se zasnivaju na ličnoj karakteristikci nekog lica, što rezultira različitim tretmanom pojedinaca u sličnim situacijama, a taj tretman nema objektivno ili razumno opravdanje (Neposredna diskriminacija). U prilog tome stoji i sudska praksa Ustavnog suda BiH (AP366/10) kao i praksa

Evropskog suda za ljudska prava prema kojoj diskriminacija nastupa ako se lice ili grupa lica koji se nalaze u analognoj situaciji različito tretiraju na osnovu pola, rase, boje kože, vjere, u pogledu uživanja prava iz Evropske konvencije, a ne postoji objektivno i razumno opravdanje za takav tretman ili upotrebu sredstava naspram željenog cilja koji nisu u proporcionalnom odnosu. Pri tome je nevažno da li je diskriminacija posljedica različitog zakonskog tretmana ili primjene samog zakona. Do diskriminacije dolazi i kada adresat obaveze, tretira na isti način lica koja se nalaze u bitno drugačijim situacijama bez objektivnog i razumnog opravdanja kada je riječ o posrednoj diskriminaciji.

Tako i zakon o zabrani diskriminacije objašnjava da je diskriminacija različito postupanje prema nekom licu ili grupi lica po jednom od zabranjenih osnova koje ima za svrhu ili posljedicu onemogućavanje vršenja prava i sloboda u svim oblastima javnog života. Odredbama Zakona o zabrani diskriminacije članom 2. stav 1. propisano je da se diskriminacija definiše kao svako različito postupanje, uključujući i svako isključivanje, ograničavanje ili davanje prednosti utemeljeno na stvarnim ili pretpostavljenim osnovama prema bilo kojem licu ili grupi lica na osnovu njihove rase, boje kože, jezika, vjere, etničke pripadnosti, nacionalnog ili socijalnog porijekla, veze sa nacionalnom manjinom, političkog ili drugog uvjerenja, imovnog stanja, članstva u sindikatu ili drugom udruženju, obrazovanja, društvenog položaja i pola, polnog izražavanja ili orijentacije, kao i svaka druga okolnost, koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojem licu onemogućiti ili ugrožava priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi prava i sloboda u svim oblastima javnog života. Dakle, diskriminacija odnosno različit tretman nije obično različito postupanje, ono mora biti u vezi sa nekom ličnom karakteristikom, kao što je rasa, pol, boja itd... i mora biti u vezi sa ostvarivanjem nekog prava. Svako različito postupanje ne podrazumjeva i diskriminaciju ukoliko za takvo razlikovanje postoji razumno i objektivno opravdanje (Ustavni sud BiH, Odluka o dopustivosti i meritumu, U 26/13 od 26.03.2015. godine.)

Odredbama istog zakona člana 12 stav 1 propisano je da lica ili grupa lica koja su bila izložena bilo kojem obliku diskriminacije mogu podnijeti tužbu za utvrđivanje diskriminacije, tužbu za zabranu ili otklanjanje diskriminacije, tužbu za naknadu štete, kao i zahtjev da se presuda kojom je utvrđena povreda prava na jednako postupanje na trošak tuženika objavi u medijima. Zakonom o zabrani diskriminacije članom 15. stav 1 propisano je da u slučajevima kada lice ili grupa lica navode činjenice u postupku iz člana 12. istog zakona potkrepljujući navode o tome da je zabrana diskriminacije prekršena, navodni prekršilac dužan je da dokaže da nije prekršio princip jednakog postupanja ili zabrane diskriminacije u predmetu rasprave. Prema tome kod postupka za utvrđivanje diskriminacije odstupljeno je od standardnog shvatanja tereta dokazivanja. U smislu odredbi člana 15. Zakona o zabrani diskriminacije, tužilac treba učiniti vjerovatnim da je do diskriminacije došlo, to znači da tužilac u postupku za zaštitu od diskriminacije nije dužan u potpunosti dokazati diskriminaciju već je dovoljno da dokaže postojanje pretpostavke diskriminacije nakon čega tuženi mora dokazivati da nije diskriminisao tužioca u konkretnom slučaju. Tužioci kao lica koja tvrde da su diskriminisana, da bi uspješno prebacila teret dokazivanja na drugu stranu moraju dokazati da su na osnovu jedne od svojih karakteristika koja predstavlja zabranjenu osnovu diskriminacije, što u konkretnom slučaju predstavlja njihova etnička i jezička pripadnost, drugačije tretirane od drugih lica (tzv. komparatora) u analognoj situaciji.

U konkretnom slučaju tužitelji tvrde da su bošnjačka djeca, i da su kao učenici diskriminisani

u pogledu prava na obrazovanje, i stavljeni u nepovoljniji položaj u odnosu na srpsku djecu, zbog toga jer je istima onemogućeno održavanje nastave na maternjem jeziku tužitelja, na bosanskom jeziku kao i nepostojanja štampanih obaveznih udžbenika u RS na bosanskom jeziku i latiničnom pismu, kao i zbog neuvođenja nacionalne grupe predmeta. Obaveza tužitelja u predmetnoj pravnoj stvari bila je da dokaže, tj. da učini vjerovatnim da je do diskriminacije došlo, odnosno kako to zakon propisuje „da potkrijepi navode“ o tome da je zabrana diskriminacije prekršena. Tek nakon što tužitelji učine vjerovatnim da su postupanjem tužene diskriminirani na prethodno opisan način, teret dokazivanja prebacuje se na suprotnu tj. Tuženu stranu koja je dužna dokazati da postupanjem iste tužitelje nisu diskriminirali.

U smislu prednjih navoda sud je cjenio provedene dokaze koje su predložili tužioci, pa je utvrđivao na osnovu istih da li su tužitelji „učinili vjerovatnim“ da su postupanjem tužene diskriminirani, kako slijedi.

Uvidom fotokopije džačkih knjižica tužitelja sud je utvrdio da se u istim, svim tužiteljima, u rubrici koja se odnosi na jezik od strane nastavnika ili učitelja ručno upisivalo „Bosanski jezik“. Na ročištu 07.07.2017. godine saslušani su svjedoci: Muhizin Omerović, Muhamed Ahmetović, Hasanović Ramiz, Alvir Hasanović, Admir Dedić, Sejad Muškić, koji su svojim izjavama saglasno izjavili da se od strane tužene škole samo formalno u navedenoj rubrici upisivao kao predmet „Bosanski jezik“ dok je djeci u školi predavano isključivo iz udžbenika koji su se zvali „Srpski jezik“ u većini ćirilničnim pismom i od strane predavača koji su u znatno većem broju bili srpske nacionalnosti, zbog čega smatraju da su njihova djeca diskriminirana u odnosu na učenike srpske nacionalnosti.

Sud je djelimično poklonio vjeru navedenim svjedocima i to u djelu u kojem tvrde da je predmet koji su djeca učila u školi kao maternji jezik u stvari bio „Srpski jezik“, a ovo sud smatra tačnim jer je to utvrdio dovođenjem u vezu iskaza ovih svjedoka sa materijalnim dokazima i to prije svega „Nastavnim planom i programom“ koji je javni dokument donešen i javno objavljen od strane Ministarstva prosvjete i kulture RS. Uvidom u ovaj dokument prve i druge trijade sud je utvrdio da je ovim planom i programom određeno da se kao maternji jezik u osnovnim školama Republike Srpske izučava samo predmet „Srpski jezik“. Iz navedenog sud zaključuje da je tačna tvrdnja saslušanih svjedoka da je kod tužene suštinski izučavan predmet „Srpski jezik“ a da se u đačke knjižice samo formalno ručno upisivao naziv jezika kao „Bosanski jezik“. Sud nije prihvatio dio iskaza svjedoka u dijelu u kojem su govorili da su udžbenici iz kojih su djeca učila bili isključivo na ćirilničnom pismu a iz prostog razloga jer su tužioci kao dokaz mogli predložiti udžbenike koje su djeca koristila u školi a koji su im zasigurno bili dostupni, na koji način bi ovo sporno pitanje bilo rješeno, kao ni dio iskaza u kojem su svjedoci govorili o tome da u predavači bili isključivo srpske nacionalnosti jer su mogli predložiti saslušanje predavača kao svjedoka ili saslušanje zakonskog zastupnika tužene na te okolnosti, što u ovom slučaju nisu uradili. Međutim, i sa navedenim propustima tužioca, na osnovu provedenih dokaza sud smatra da su tužioci „dovoljno potkrijepili“ svoje navode o postojanju diskriminacije, odnosno ovaj sud cjeni da su tužioci učinili vjerovatnim postojanje diskriminacije. Ovaj zaključak sud temelji prije svega na egzaktnom materijalnom dokazu „Nastavni plan i program I i II trijade“ koji je javni dokument donešen i javno objavljen od strane Ministarstva prosvjete i kulture RS a koji predstavlja okvir za odvijanje nastavnog procesa u osnovnim školama u Republici Srpskoj, a koji je nesumnjivo primjenjivala i tužena. U ovom dokumentu u dijelu kojim su određeni „nastavni predmet i predmetno područje“ u rubrici kojom se određuje učenje jezika je decidno

navedeno da će se izučavati samo „Srpski jezik“, ni u jednom dijelu ovog javnog i obavezujućeg normativa nije predviđeno izučavanje „Bosanskog jezika“. Sud smatra bitnim istaći da ovaj dokument „Nastavni plan i program I i II trijade“ koji je u ovom predmetu proveden kao dokaz u predmetu koji je vođen kod Osnovnog suda u Banja Luci nije predlagan kao dokaz od strane tužioca (što je vidljivo iz presude navedenog suda), a što predstavlja različitu činjeničnu osnovu ova dva predmeta što je u konačnici dovelo i do drugačije odluke a i dodatno potkrepljuje stav suda da se ne radi o presuđenoj stvari. Pored toga stav suda, da su tužioci učinili vjerovatnim postojanje diskriminacije, dodatno potvrđuje i materijalni dokaz iz spisa tj. akt same tužene broj 135/17 od 05.07.2017.godine pod naslovom „Odgovor na akt broj 82 0 P 012368 16 P 4, u kojem sama tužena navodi „U područnoj školi u Konjević polju učenici od 6 do 9 razreda imaju zastupljenu nacionalnu grupu predmeta (jezik bošnjačkog naroda, geografiju, istoriju i islamska vjeronauka). Nastava iz tih predmeta realizuje se po nastavnom planu i programu Tuzlanskog kantona. Učenici od 1 do 5 razreda nemaju uvedenu nacionalnu grupu predmeta, tj. oni rade po nastavnom planu i programu RS. Knjige iz navedenih predmeta napisane su latinicom, izuzev jednog djela teksta u čitankama gdje je zastupljena i cirilica.

JU OŠ „Petar Kočić“ Kravica primjenjuje Privremeni sporazum o zadovoljavanju posebnih potreba i prava djece povratnika od 05.03.2002.godine za učenike od 6 do 9 razreda, a za učenike od 1 do 5 se ne primenjuje jer ima manje od deset učenika u razredu. „

Dakle iz navedenih dokaza nesumnjivo je da učenici srpske nacionalnosti (komparator) koji nastavu pohađaju kod tužene od I do V razreda, imaju mogućnost izučavanja svog maternjeg jezika svojstvenog njihovom identitetu tj. uče „Srpski jezik“, dok djeca tužioci koji su bošnjaci nemaju mogućnost da kod tužene uče svoj maternji jezik svojstven njihovom nacionalnom identitetu tj. „Bosanski jezik“, niti druge predmete koji spadaju u kategoriju „nacionalna grupa predmeta“. Pored toga samo tužena priznaje da djeca bošnjačke nacionalnosti u područnoj školi u Konjević polju učenici od 6 do 9 razreda imaju zastupljenu nacionalnu grupu predmeta (jezik bošnjačkog naroda, geografiju, istoriju i islamska vjeronauka). Nastava iz tih predmeta realizuje se po nastavnom planu i programu Tuzlanskog kantona. a za učenike od 1 do 5 (tužioci) se ne primenjuje ovakav obrazovni proces.

Iz svega prednje navedenog ovaj sud smatra da su tužitelji učinili vjerovatnim da su postupanjem tužene diskriminirani na prethodno opisan način, pa u smislu odredbi člana 15 Zakona o zabrani diskriminacije teret dokazivanja prebacuje se na suprotnu tj. tuženu stranu koja je dužna dokazati da postupanjem iste tužitelji nisu diskriminirani.

U tom pravcu tužena Osnovna škola je kao dokaze jedino predložila relevantnu sudsku praksu i to: -presudu Osnovnog suda u Banja Luci broj 71 0 P 184192 14 P od 12.01.2016.godine, - presudu Okružnog suda u Banja Luci broj 71 0 P 184192 16 Gž od 24.03.2017.godine, -odluku odnosno presudu Ustavog suda BiH U-26/13 od 10.04.2015.godine, te presudu Opštinskog suda u Sarajevu broj 65 0 P 369277 13 P od 19.08.2015.godine.

Uvidom i čitanjem prednje navedene sudske prakse sud je ustvrdio slijedeće; Presuda suda u Banja Luci 71 0 P 184192 14 P od 12.01.2016.godine koju je potvrdio Okružni sud u Banja Luci broj 71 0 P 184192 16 Gž od 24.03.2017.godine, kojom je odbijen tužbeni zahtjev tužilaca, se u bitnome temelji na tome da tužioci u predmetu protiv ministarstva nisu dovoljno potkrijepili navode o postojanju diskriminacije te nisu ispunili uslove za prebacivanje tereta

dokazivanja na tuženog. Dovodeći u vezu ova dva predmeta nalazimo da u ovom predmetu sud je na raspolaganju imao dodatne bitne dokaze (što je sve predhodno pojašnjeno, „Nastavni plan i program I i II trijade“ i akt same tužene broj 135/17 od 05.07.2017.godine) tako da je činjenična osnova ova dva predmeta različita a što je i slijedom toga uzrokovalo i drugačiju odluku.

Presudom Ustavog suda BiH U-26/13 od 10.04.2015.godine tužena je nastojala dokazati da su zakoni o osnovnom obrazovanju i vaspitanju, posebno zakon koji primjenjuje tužena, ocjenjivani od strane ustavnog suda i da je utvrđeno da isti nije diskriminatoran, što naravno prihvata i ovaj sud ali ni tužiocu u ovom postupku nisu isticali primjedbe na odredbe zakona o osnovnom obrazovanju, baš suprotno u tužbi zahtjevaju primjenu njegovih odredba, dakle ova odluka nije u bitnom relevantna za presuđenje u ovoj pravnoj stvari jer tužioci ne osporavaju zakonske propise u kojem slučaju ovaj sud nebi bio ni stvarno ni mjesno nadležan, već se predmetni slučaj odnosi na postupanje izvršnih organa RS tj tužene škole. Presudom Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 P 369277 13 P od 19.08.2015.godine tužena je nastojala da dokaže da je u tom predmetu vršeno vještačenje od strane istaknutih lingvista koji su mišljenja da jezici koji su u upotrebi u BiH imaju veliku međusobnu podudarnost i da ne postoje ni minimalne jezičke prepreke kada je u pitanju komunikacija između srba i bošnjaka i da je u pitanju isti jezik koji se samo različito „zove“. Ove stavove u cjelosti prihvata i ovaj sud jer nema sumnje da nepostoje nikakve prepreke za komunikaciju među različitim nacionalnostima što je samim vođenjem ovog postupka jasno. Međutim, ne može se ovim stavovima smatrati osnovanom tvrdnja tužene da izučavanjem predmeta koji tužena isključivo naziva „srpski jezik“ ispunjava se u cjelosti pravo tužioca na izučavanje njihovog maternjeg jezika, notorna činjenica da srbi i bošnjaci bez ikakvih prepreka komuniciraju i u suštini upotrebljavaju isti jezik koji različito nazivaju, ne lišava prava tužioce da svoj jezik nazovu onako kako to oni žele, odnosno ne oslobađa zakonske obaveze tuženu školu koja joj je određena Okvirnim zakonom o osnovnom obrazovanju BiH koji u članu 34.stav 2. propisuje da škola svoju ulogu i obaveze ostvaruje u okruženju koje razvija kulturni i nacionalni identitet, jezik i vjeroispovjest svakog učenika. Dakle, iako se po mišljenju lingvista, kao i uvaženog lingviste prof.dr. Kovačević Miloša, kada su u pitanju jezici u upotrebi u BiH čine isti jezik koji različito nazivamo, što ovaj sud u cjelosti prihvata, ipak se moraju imati u vidu obavezujuće zakonske odredbe, konkretno član 7.Zakona o osnovnom obrazovanju i vaspitanju RS, kojim je određeno da će se jezici konstitutivnih naroda Bosne i Hercegovine upotrebljavati u svim školama, u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine. Svi učenici će u školama izučavati pisma koja su u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini, a član 34. stav 2. Okvirnog zakona propisuje da škola svoju ulogu i obaveze ostvaruje u okruženju koje razvija kulturni i nacionalni identitet, jezik i vjeroispovijest svakog učenika.

U smislu navedenog, prednje opisana sudska praksa na koje se pozivala tužena, nije dovoljna sama po sebi, da se može pouzdano izvesti zaključak da postupanjem tužene tužitelji nisu diskriminirani. Da bi dokazala nepostojanje diskriminacije tužena je trebala prezentirati zvanične udžbenike Republike Srpske na bosanskom jeziku i latiničnom pismu, dokazati svjedocima i aktima da se nastava odvija na bosanskom jeziku u ovoj školi. Međutim, tužena nije prezentirala niti jedan dokaz u tom pravcu.

Nasuprot toga iz provedenih dokaza predloženih od tužioca može se izvesti pouzdan zaključak da su tužitelji kao učenici tužene Bošnjačke nacionalnosti od I do V razreda stavljeni u nepovoljniji položaj u odnosu na učenike srpske nacionalnosti i u odnosu na učenike bošnjačke nacionalnosti od VI do IX razreda, kada su u pitanju prava na obrazovanje, a što je bitan segment u izgradnji i čuvanju vlastitog identiteta, jer ne mogu koristiti udžbenike na vlastitom jeziku i imati obrazovni proces isti ili sličan drugima. To se vidi kako iz službenih nastavnih planova i programa za pojedine razrede osnovne škole, tako i iz iskaza saslušanih svjedoka, kao i iz samog priznanja tužene.

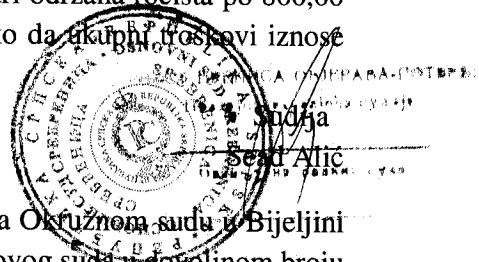
Tužena nije dokazala da za takav proces obrazovanja ima argumente u zakonskim propisima baš suprotno pozitivni propisi odeređuju npr: Član 3. stav 1. Okvirnog zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju u BiH („Službeni glasnik BiH“ broj 18/03; u daljnjem tekstu: Okvirni zakon) obavezuje vlast u RS da sistem obrazovanja bude takav da se razvija svijest o vlastitom kulturnom identitetu, jeziku i tradiciji, na način primjeren civilizacijskim tekovinama, upoznavajući i uvažavajući druge i drugačije, poštujući različitosti i njegujući međusobno razumijevanje, toleranciju i solidarnost među svim ljudima, narodima i zajednicama u Bosni i Hercegovini i svijetu. Prema članu 1. Okvirnog zakona, RS je obavezna da osigura jednakost u obrazovanom sistemu za sve. Prema članu 4. stav 1. spomenutog zakona, svako dijete ima jednako pravo pristupa i jednake mogućnosti učešća u odgovarajućem obrazovanju, bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi. Član 6. obavezuje školu da u vlastitoj sredini i u sredini u kojoj djeluje, doprinese stvaranju takve kulture koja poštuje ljudska prava i osnovne slobode svih građana, kako je to utemeljeno Ustavom BiH i ostalim međunarodnim dokumentima iz oblasti ljudskih prava koje je potpisala BiH. Prema članu 7, jezici konstitutivnih naroda Bosne i Hercegovine upotrebljavat će se u svim školama, u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine. Svi učenici će u školama izučavati pisma koja su u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini. Član 34. stav 2. Okvirnog zakona propisuje da škola svoju ulogu i obaveze ostvaruje u okruženju koje razvija kulturni i nacionalni identitet, jezik i vjeroispovijest svakog učenika, koje je sigurno i u kojem ne postoji bilo kakav oblik ponižavanja ili degradiranja. Škola ne smije vršiti diskriminaciju u pristupu djece obrazovanju ili njihovom učešću u obrazovnom procesu, na osnovu rase, boje, spola, jezika, religije, političkog ili drugog mišljenja, nacionalnog ili socijalnog porijekla, na osnovu toga što su djeca s posebnim potrebama, ili na bilo kojoj drugoj osnovi (član 35). Škola promovira jednake šanse za sve svoje učenike, nastavnike i ostale zaposlenike, uvažavajući i promovirajući istovremeno i pravo na različitosti među njima. U tom cilju nadležne obrazovne vlasti i škola utvrđuju i provode vlastite programe koji podržavaju i njeguju različite kulture, jezike i vjeroispovijesti svojih učenika i zaposlenika (član 36). Zakon o osnovnom vaspitanju i obrazovanju RS („Službeni glasnik RS“ br. 119/08 i 71/09; u daljnjem tekstu: Zakon) propisuje identične obaveze kao i državni zakon. Član 7. stav 1. j) Zakona propisuje razvijanje svijesti o pozitivnoj pripadnosti vlastitom kulturnom identitetu, jeziku i tradiciji na način primjeren civilizacijskim tekovinama kao cilju obrazovanja. Član 9. Zakona garantuje svoj djeci jednako pravo pristupa i jednake mogućnosti u osnovnom obrazovanju i vaspitanju bez diskriminacije po bilo kojem osnovu, bez bilo kakve diskriminacije (član 11). Škola ima odgovornost da u sredini u kojoj djeluje doprinese stvaranju kulture koja poštuje ljudska prava i osnovne slobode svih građana kako je to utemeljeno Ustavom i ostalim međunarodnim dokumentima iz oblasti ljudskih prava koje je potpisala Bosna i Hercegovina (član 11. stav 2). Prema članu 12. Zakona, nastava u osnovnom obrazovanju i vaspitanju izvodi se na službenim jezicima konstitutivnih naroda, uz korišćenje oba službena pisma, ćirilice i latinice. Sve gore navedene normativne obaveze, tiču se škole. Ne može se jedna javna ustanova, kao što je škola, ekskulpirati od odgovornosti jer zakonske norme ne predviđaju specifičnu odgovornost nekog organa / tijela / dijela vlasti, a mnoge od gore navedenih normi, štaviše, explicite prozivaju školu kao normativnog adresanta.

Proces obrazovanja za koji se opredjelila tužena, a odnosi se na učenike bošnjačke nacionalnosti od I do V razreda, je imao za posljedicu proteste, ispisivanje djece iz škole, njihovo upisivanje i školovanje u improvizovanim terenskim centrima škole iz Sarajeva, sa znatnim troškovima i neadekvatnim uslovima, pokretanje prekršajnih postupaka protiv roditelja zbog ispisa djece iz škole, a što je sve neproporcijonalno mogućnosti tužene da nastavi sistem obrazovanja kakav je ona vodila od 2002.godine do 2013.godine (vrijeme primjenjivanja Privremenog sporazuma ministra obrazovanja), te sistem obrazovanja kakav trenutno vodi za učenike od VI do IX razreda bošnjačke nacionalnosti, u kojima nije bilo niti ima primjedbi na obrazovni sistem i nastava se odvija bez ikakvih problema. Sud smatra da je napuštanje škole od strane tužioca protivno interesima i same tužene jer smanjivanjem broja učenika prouzrokuje smanjivanje obima poslova, uposlenike, budžet i dr.

Zbog svega navedenog sud želi istaći da postoji modus operandi za rješavanje ove pravne stvari npr obrazovni proces za učenike od VI do IX razreda bošnjačke nacionalnosti, stim da su svi akteri koji su nadležni da rješe ovo pitanje (uključujući i roditelje tužioca) dužni da postupaju savjesno, stavljajući u prvi plan interese mladb tužitelja kao djece, oslobođeni svakog neprimjerenog uticaja, npr politike, medija i slično.

Zbog svega navedenog sud je primjenom citiranih pozitivnih propisa u cjelosti usvojio tužbeni zahtjev tužilaca.

Obzirom da su tužioci u cjelosti uspjeli u parnici u smislu odredbi člana 386.stav 1.ZPP-a, tužena je dužna da im nadokandi troškove postupka koji se sastoje od troškova punomoćnika dvokata prema AT RS i to: za sastav uređene tužbe i pristup na tri održana ročišta po 800,00 KM tj. 3.200,00 KM, uvećano za 17% PDV tj. 544,00 KM, tako da ukupni troškovi iznose 3.744,00 KM.

Poukao pravnom lijeku: Potiv ove presude može se izjaviti žalba Okružnom sudu u Bijeljini u roku 30 dana od dana prijema presude. Žalba se podnosi putem ovog suda u dovoljnom broju primjeraka za sud i protivnu stranku.